Nr 24

Justitieutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts i propositionen 1972: 1 framlagda förslag rörande lokaliseringen av en central förvaltningsmyndighet för domstolsväsendet, m. m. jämte motioner.

Propositionen

Kungl. Maj:t har i propositionen 1972: 1, bilaga 4, under punkten D 10 (s. 58—65), såvitt nu är i fråga, föreslagit riksdagen att besluta att en central förvaltningsmyndighet för domstolsväsendet inrättas i Jönköping fr. o. m. den 1 juli 1973.

Riksdagen beslöt den 5 maj 1972, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag i motsvarande del, att en central förvaltningsmyndighet skall inrättas för domstolsväsendet (JuU 1972: 8, rskr 1972: 159). Därjämte beslöts att till höstsessionen med 1972 års riksdag uppskjuta frågorna om lokalisering av myndigheten och tidpunkten för dess inrättande. Den 6 december 1972 beslöt riksdagen (JuU 1972: 25) att uppskjuta behandlingen av dessa frågor till 1973 års riksdag.

Motionerna

Väckta i anledning av prop. 1972: 1

1. Motionen 1972: 912 av herr Mellqvist m. fl. (s, c, fp, m), vari hemställs att riksdagen vid sin behandling av frågan om lokaliseringsorten för ett framtida domstolsverk beslutar att detta verk förläggs till Falun-Borlänge.
2. Motionen 1972: 918 av herrar Westberg i Hofors (s) och Haglund (s), vari hemställs att riksdagen vid behandlingen av prop. 1972: 1, bil. 4, beslutar att den centrala förvaltningsmyndigheten för domstolsväsendet lokaliseras till Sandviken.

Väckta i anledning av prop. 1973: 55 angående omlokalisering av viss statlig verksamhet

3. Motionen 1973: 1719 av herrar Olsson i Sundsvall (c) och Winberg (m), vari hemställs att riksdagen beslutar att den centrala förvaltningsmyndigheten för domstolsväsendet lokaliseras till Sundsvall.
4. Motionen 1973: 1721 av herr Westberg i Hofors m. fl. (s, c, fp, m, vpk), vari hemställs att riksdagen vid sin behandling av frågan om lokaliseringen av domstolsverket beslutar förlägga verket till Gävle-Sandviken med slutlig placering i Sandviken.

Motionerna under 3. och 4. har remitterats till inrikesutskottet. De

har därefter jämte yttrande (InU 1973: 1 y), som bilagts detta betänkande, överlämnats till justitieutskottet.

Ärendets tidigare handläggning m. m.

År 1970 uppdrog Kungl. Maj:t åt särskilda sakkunniga att utreda frågorna om vilken ställning och vilka arbetsuppgifter som bör tillkomma en central förvaltningsmyndighet på domstolsväsendets område samt om organisationen av en sådan myndighet. De sakkunniga, som antog benämningen *domstolsverksutredningen*, skulle också undersöka om den nya myndigheten kunde förläggas utanför Storstockholmsområdet.

Domstolsverksutredningen inhämtade yttrande i lokaliseringsfrågan från delegationen för lokalisering av statlig verksamhet (se SOU 1971: 41 s. 121). Delegationen ansåg i yttrande, avgivet i mars 1971, att övervägande skäl talade för att domstolsverket förlades till Sundsvall. I yttrandet framhölls att såväl Jönköping som Sundsvall utgjorde lämpliga lokaliseringsorter samt att, när det gällde angelägenheten av att till de båda orterna lokalisera statlig verksamhet över huvud taget, Sundsvall hade något företräde.

I sitt betänkande (SOU 1971: 41) Ny domstolsadministration uttalade domstolsverksutredningen (s. 89) att verket borde kunna lokaliseras utanför Stockholmsområdet, men utredningen framhöll att vissa olägenheter var förenade med en sådan lokalisering. Utredningen tillade att det i och för sig inte var nödvändigt att förlägga verket till en hovrättsstad. Den fann att det från effektivitetssynpunkt var klart bättre att verket, i stället för till Sundsvall, förlades till någon ort i Mellansverige med goda möjligheter till kontakter mellan verket och myndigheterna inom förvaltningsområdet. I fråga om personalbehovet för verket fann utredningen att detta kunde beräknas till sammanlagt 75 tjänstemän. Viss ökning kunde bli erforderlig om verket blev centralmyndighet för rättshjälpsverksamheten.

Domstolsverksutredningens betänkande remissbehandlades. Flertalet remissorgan som därvid uttalade sig i lokaliseringsfrågan förordade att verket förlades till Stockholm. En del remissinstanser föreslog i andra hand att verket skulle förläggas till någon ort i Mellansverige eller till Jönköping.

Som ett provisorium i avbidan på domstolsverkets tillkomst inrättades den 1 juli 1971 *domstolsväsendets organisationsnämnd* (DON). Det ankommer på nämnden att handha vissa centralmyndighetsfunktioner på det administrativa planet för domstolsväsendet (SFS 1971: 205). Efter sin tillkomst har DON anförtrotts nya uppgifter, bl. a. arbetet med att genomföra rättshjälpsreformen (SFS 1972: 532).

På grundval av domstolsverksutredningens betänkande föreslog Kungl. Maj:t i *1972 års statsverksproposition* att riksdagen skulle besluta att en

central förvaltningsmyndighet för domstolsväsendet inrättas i Jönköping fr. o. m. den 1 juli 1973 (prop. 1972: 1 bil. 4 s. 60). I fråga om lokaliseringsorten anförde statsrådet och chefen för justitiedepartementet följande.

Den nya myndigheten bör förläggas till en ort utanför Stockholmsområdet. Vid valet mellan olika tänkbara alternativ bör avgörande vikt fästas vid följande omständigheter. Verket torde komma att bli central förvaltningsmyndighet för ca 150 lokala myndigheter inom domstolsväsendet samt hyresnämnds- och rättshjälpsorganisationen. Till myndigheten torde vidare komma att knytas ett revisionskontor och en redovisningscentral som dessutom omfattar hela åklagarväsendet. Erfarenheten har visat att personliga kontakter främst mellan domstolarna och ett centralt organ genom ofta återkommande personliga besök på domstolarna — inte minst deras inskrivningsavdelningar — blir ett oumbärligt inslag i verksamheten. Det allt övervägande antalet domstolar och andra myndigheter som kommer att höra under den nya myndigheten är eller torde komma att bli förlagda till de södra och mellersta delarna av landet. Arbetsekonomiska skäl och kostnadssynpunkter talar för att myndigheten förläggs till en ort i dessa delar av landet. När det gällt att välja mellan flera orter som uppfyller de krav jag nyss har angett har jag stannat för att föreslå Jönköping.

I anledning av propositionen väcktes ovannämnda två motioner med yrkande att verket skulle förläggas till Falun/Borlänge resp. Sandviken. I ett av justitieutskottet inhämtat yttrande avstyrkte *inrikesutskottet* (InU 1972: 1 y) de förslag i lokaliseringsfrågan som propositionen och motionerna innehöll. Utskottet föreslog i första hand att beslutet i lokaliseringsfrågan skulle uppskjutas och i andra hand att verket skulle förläggas till Sundsvall.

I betänkande 1972: 8 hemställde *justitieutskottet* att riksdagen skulle besluta att en central förvaltningsmyndighet skulle inrättas för domstolsväsendet men att frågorna om lokaliseringen av myndigheten och tidpunkten för dess inrättande skulle skjutas upp till höstsessionen. Utskottet underströk i yttrandet att frågan om verkets lokalisering i första hand måste bedömas från effektivitetssynpunkt. Regionalpolitiska eller liknande hänsynstaganden fick enligt utskottets mening inte äventyra förutsättningarna för myndighetens rationella och effektiva verksamhet. I likhet med vad inrikesutskottet anfört ansåg justitieutskottet att det skulle vara förfelaktigt om frågan om verkets lokalisering kunde bedömas i ett större sammanhang, där förslag föreligger rörande planerad, fortsatt utlokalisering av statlig verksamhet. En sådan ordning kunde enligt utskottet möjliggöras om ställningstagandet i lokaliseringsfrågan fick anstå tills vidare, i första hand till dess förslag framlagts av delegationen för lokalisering av statlig verksamhet.

Riksdagen biföll utskottets hemställan (rskr 1972: 159).

Delegationen för lokalisering av statlig verksamhet avgav i juni 1972 ett slutbetänkande (SOU 1972: 55) vari bl. a. förordades att domstols-

verket lokaliseras till Sundsvall. Betänkandet remissbehandlades varvid bl. a. DON, hovrätterna samt länsstyrelserna i Jönköpings och Västernorrlands län avgav yttranden över delegationens förslag i fråga om domstolsverket. I sammanfattning innehåller yttrandena följande.

DON anför att nämnden under sin verksamhet funnit att starka effektivitetsskäl talar för att domstolsverket lokaliseras till Stockholmsområdet. Verket kommer att vara administrativ centralmyndighet för mera än 150 regionala och lokala myndigheter inom domstolsväsendet samt inom hyres-, arrendenämnds- och rättshjälpsorganisationen. Till verket torde också komma att knytas den redovisningscentral och det revisionskontor som nu finns vid DON och som betjänar, förutom de myndigheter som redan nämnts, även riksåklagaren med läns- och distriktsåklagarmyndigheterna (dvs. omkring 100 myndigheter).

För att domstolsverket skall kunna fullgöra sina uppgifter effektivt krävs enligt DON en omfattande besöksverksamhet hos de myndigheter som faller inom förvaltningsområdet. Det är därför enligt DON av arbetsekonomiska och kostnadsmässiga skäl angeläget att verket förläggs till den del av landet i vilken tyngdpunkten av verksamhetsfältet är belägen. Detta är otvivelaktigt, framhåller DON, mellersta Sverige och främst Stockholmsregionen.

DON uttalar vidare att domstolsverket kommer att ha behov av täta kontakter med justitiedepartementet och med centralmyndigheter placerade i Stockholm samt att en förläggning utanför Storstockholmsområdet måste medföra en klar effektivitetsnedsättning för verket, betydande kostnadsökningar och även i övrigt många olägenheter. Mot en förläggning utanför Storstockholmsområdet talar vidare enligt DON de rekryteringssvårigheter som kan befaras uppkomma, särskilt på handläggarsidan. I anslutning härtill framhålls att till verket måste knytas ett jämförelsevis stort antal kvalificerade tjänstemän, företrädesvis jurister men även andra, t. ex. datatekniker.

Om domstolsverket inte förläggs till Storstockholmsområdet bör det enligt DON:s mening förläggas till Jönköping eller annan lämplig centralort i mellersta eller södra delen av riket. DON avstyrker bestämt att verket lokaliseras till Sundsvall.

Svea hovrätt anser att vägande sakliga skäl talar för att domstolsverket förläggs till Storstockholmsområdet eller i vart fall till någon centralt belägen ort i Mellansverige. Majoriteten av ledamöterna i *Göta hovrätt* anser att verket bör förläggas till Jönköping. En minoritet av hovrättens ledamöter anser däremot att verket i första hand bör förläggas till Stockholm. Även *hovrätten över Skåne och Blekinge* förordar i första hand en lokalisering till Stockholmsområdet. I andra hand förordas ort i Sydsverige. *Övriga hovrätter* föreslår som lokaliseringsort i första hand Stockholm och i andra hand Jönköping.

Länsstyrelsen i Jönköpings län anför att det föreligger mycket starka

skäl som talar för en förläggning av domstolsverket till Jönköping. Jönköping ligger, framhåller länsstyrelsen, centralt i förhållande till flertalet lokala myndigheter inom domstolsväsendet liksom inom hyresnämnds- och rättshjälpsorganisationen och ger goda betingelser för de omfattande kontakter mellan dessa och det centrala verket som kommer att vara nödvändiga i den administrativa verksamheten.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län tillstyrker delegationens förslag om lokalisering av verket till Sundsvall.

Vid höstsessionen med 1972 års riksdag upptog justitieutskottet till förnyad behandling frågorna om domstolsverkets lokalisering och tidpunkten för dess inrättande. Utskottet fann därvid i sitt av riksdagen godkända betänkande (JuU 1972: 25) att övervägande skäl talade för att ställningstagandet till frågorna uppsköts till 1973 års riksdag.

På grundval av det slutbetänkande delegationen för lokalisering av statlig verksamhet avgivit förelades 1973 års riksdag *proposition* (1973: 55) *angående omlokalisering av viss statlig verksamhet*. I propositionen erinrar departementschefen — med anledning av delegationens förslag att förlägga det blivande domstolsverket till Sundsvall — om att riksdagen i särskild ordning förelagts förslag om verkets förläggning till Jönköping (prop. 1972: 1 bil. 4). I propositionen, som behandlats av inrikesutskottet (InU 1973: 22), föreslås att 15 myndigheter eller delar av myndigheter skall flyttas till orter utanför Stockholmsområdet. Såväl Jönköping som Sundsvall ingår bland dessa orter. Den närmare innebörden av propositionens förslag härvidlag samt av tidigare beslutad omlokalisering av statlig verksamhet framgår av tabell på s. 14—15 i inrikesutskottets betänkande. Propositionen tillstyrks i dess helhet av inrikesutskottet.

Enligt de av riksdagen godkända riktlinjerna för samhällets rättshjälp (prop. 1972: 4, JuU 1972: 12, rskr 1972: 205) skall en centralmyndighet handha tillsynen över och samordningen av uppgifterna inom rättshjälpsområdet. Avsikten är att centralmyndighetsfunktionen skall förläggas till det blivande domstolsverket samt i avbidan på verkets inrättande handhas av DON.

Till DON är f. n. knutna omkring 60 personer. Erfarenheterna av den verksamhet som hittills bedrivits pekar enligt DON på att domstolsverket kommer att behöva betydligt flera tjänstemän än de 75 som nämnts i domstolsverksutredningens betänkande.

Utskottet

I detta betänkande behandlas den från 1972 års riksdag uppskjutna frågan om lokaliseringen av den centrala förvaltningsmyndighet för domstolsväsendet, om vars inrättande riksdagen beslöt år 1972. Vidare framläggs förslag rörande tidpunkten för inrättandet.

Beslutet att tillskapa myndigheten — här kallad domstolsverket — motiverades av domstolsväsendets behov av ett centralt organ motsvarande de centrala ämbetsverk som av ålder i den svenska statsförvaltningen under Kungl. Maj:t utövar högsta inseendet över regionala eller lokala organ. Som ett särskilt skäl för verkets tillkomst anfördes det omfattande rationaliseringsarbete, bl. a. med utnyttjande av modern datateknik, som pågår inom hela förvaltningen och också i hög grad berör domstolarnas administration och organisation. En central fristående myndighet ansågs vidare nödvändig för att åstadkomma en effektiv uppföljning av verksamheten inom de ca 150 lokala och regionala myndigheterna inom domstolsväsendet, hyresnämndsorganisationen och rättshjälpsorganisationen.

Den nya myndighetens ställning, organisation och arbetsuppgifter har ännu icke i detalj fastlagts. Till frågan härom avser Kungl. Maj:t att återkomma i särskild proposition. Redan nu kan emellertid sägas att till verkets uppgifter självklart kommer att höra att svara för anslagsframställningar för de lokala myndigheter som faller inom dess verksamhetsområde, att verka för rationella och enhetliga arbetsrutiner på de olika myndigheterna, att för dessa handha olika kamerala uppgifter som granskning, utbetalning, redovisning, bokföring, bokslut och revision samt att svara för genomförandet och driften av olika datasystem och på central nivå bevaka de olika myndigheternas lokal-, byggnads- och inredningsfrågor. På det personaladministrativa området torde det bl. a. ankomma på verket att beräkna behovet av och främja rekryteringen av personal till domstolarna och de allmänna advokatbyråerna, att anta och utbilda personal och tillsätta vissa tjänster samt att tjänstgöra som överinstans i vissa administrativa besvärsärenden.

I samband med beslutet om verkets inrättande framhölls mycket bestämt att tillskapandet av en central förvaltningsmyndighet för domstolsväsendet självfallet inte fick innebära något som helst ingrepp i domstolarnas självständighet och integritet när det gäller den dömande verksamheten. Självständigheten i den dömande verksamheten utesluter emellertid inte att det bör vara en viktig uppgift för verket att ta till vara alla möjligheter att rationalisera domstolsarbetet och att göra verksamheten inom domstolsväsendet så effektiv som möjligt. Detta kan ske genom att främja användandet av rationella arbetsmetoder och lämpliga tekniska hjälpmedel och genom att medverka i utarbetandet av arbetsordningar, anvisningar, blanketter, mallar o. d. Vad nu sagts gäller i tillämpliga delar också i fråga om förhållandet till rättshjälpsnämnderna och de allmänna advokatbyråerna. Mot vad inrikesutskottet i sitt yttrande till justitieutskottet (InU 1973: 1 y) synes förutsätta kommer således verkets arbetsinsatser i hög grad att ha avseende på den egentliga verksamheten inom domstolarna. En annan sak är att verket — som ovan framhållits — inte skall ingripa i rättskipningen.

I linje med vad som nu sagts framhölls i domstolsverksutredningens betänkande rörande en ny domstolsadministration att ett domstolsverk inte tillfredsställande kan lösa sina uppgifter utan en omfattande inspektions- och besöksverksamhet hos domstolarna. I propositionen 1972: 1 bil. 4 uttalar departementschefen att erfarenheten har visat att personliga kontakter främst mellan domstolarna och ett centralt organ genom ofta återkommande personliga besök på domstolarna — inte minst deras inskrivningsavdelningar — blir ett oumbärligt inslag i verksamheten. Täta kontakter torde också krävas med andra centralmyndigheter som statskontoret (bl. a. frågor om automatisk databehandling), riksrevisionsverket (revisions- och redovisningsfrågor med anknytning till system S), rikspolisstyrelsen (frågor om automatisk databehandling), byggnadsstyrelsen (byggnads- och inredningsfrågor), riksskatteverket (redovisningsfrågor) och statens personalutbildningsnämnd (utbildningsfrågor).

Vad nu sagts innebär, när det gäller verkets lokalisering, att starka effektivitetsskäl talar för att verket förläggs till Storstockholmsområdet eller i vart fall till en del av landet, där antalet myndigheter inom domstolsväsendet är stort. I anslutning härtill bör framhållas att justitieutskottet i sitt av riksdagen godkända betänkande angående verkets inrättande (JuU 1972: 8) understrukit att frågan om domstolsverkets lokalisering i första hand måste bedömas från effektivitetssynpunkt; regionalpolitiska hänsynstaganden får inte äventyra förutsättningarna för myndighetens rationella och effektiva verksamhet.

Självfallet måste emellertid stor vikt läggas vid de regionalpolitiska aspekterna. Under åberopande av dessa har delegationen för lokalisering av statlig verksamhet och inrikesutskottet funnit Sundsvall vara den lämpligaste lokaliseringsorten. Vägledande för inrikesutskottets ställningstagande har därvid varit bl. a. riksdagsuttalandet år 1971 (InU 1971: 15, rskr 196) att de fyra nordligaste länen speciellt bör beaktas vid fortsatt utflyttning av statlig verksamhet. I sammanhanget bör emellertid noteras att inrikesutskottet i sistnämnda betänkande även framhöll att mycket talade för att möjligheterna till omlokalisering av statlig verksamhet till sydöstra Sverige särskilt prövades. Hänsyn bör också tas till att enligt inrikesutskottets mening samtliga de orter som i propositionen eller i föreliggande motioner föreslagits som säte för domstolsverket — Jönköping, Sundsvall, Falun/Borlänge och Gävle/Sandviken — kan anses vara acceptabla lokaliseringsorter för verket.

Såväl domstolsverksutredningen som det helt övervägande antalet remissorgan som yttrat sig i lokaliseringsfrågan har i första hand förordat en lokalisering till Stockholm eller till Storstockholmsområdet. Även om en sådan lokalisering från effektivitets- och kostnadssynpunkter synes mest fördelaktig, kan den inte accepteras med hänsyn till de allmänna riktlinjer för omlokalisering av statlig verksamhet som dragits upp av

statsmakterna. Detta utskottets ställningstagande innebär — vilket bör understrykas — att betydande hänsyn tas till de regionalpolitiska aspekterna.

Av de platser som aktualiserats som lokaliseringsorter har den i propositionen förordade orten, Jönköping, den fördelen att den är belägen i den del av landet där antalet myndigheter inom domstolsväsendet är störst. Jönköping har därför — vilket också inrikesutskottet ansett — ett försteg från kommunikations- och kontaktsynpunkt. En förläggning dit ger goda möjligheter till de kontakter mellan verket och myndigheter inom verkets förvaltningsområde som enligt vad ovan sagts utgör ett oumbärligt inslag i verksamheten. Jönköping är också — liksom Sundsvall men till skillnad från Gävle/Sandviken och Falun/Borlänge — en hovrättsort, vilket torde få anses innebära vissa, om än inte avgörande fördelar bl. a. med tanke på att ett antal av verkets tjänstemän förutsatts skola "inlånas" från domstolarna, främst hovrätterna.

Av de på domstolsväsendets område sakkunniga remissorganen — bl. a. domstolsväsendets organisationsnämnd (DON) och samtliga hovrätter — har Jönköping eller annan central ort i södra eller mellersta Sverige genomgående förordats som lokaliseringsort om Stockholm ej skulle komma i fråga. Utöver effektivitets- och kostnadsskäl har därvid åberopats rekryteringssynpunkter. DON — som sedan den 1 juli 1971 fullgör en avsevärd del av de uppgifter som avses skola ankomma på domstolsverket — avstyrker på grundval av vunna erfarenheter bestämt att verket lokaliseras till Sundsvall. Hovrätten för Övre Norrland med säte i Umeå uttalar att av rikets hovrättsorter Jönköping utan tvivel synes vara den mest lämpliga. Hovrätten för Nedre Norrland, belägen i Sundsvall, framhåller att de arbetsekonomiska skäl och kostnadssynpunkter som departementschefen anfört synes ge Jönköping något företräde framför Sundsvall.

Kungl. Maj:t har i samband med framläggandet av propositionen 1973: 55 rörande fortsatt utlokalisering av statlig verksamhet, trots att den ovannämnda delegationen i ett större regionalpolitiskt sammanhang förordat en lokalisering till Sundsvall, inte frångått sin tidigare inställning att verket bör lokaliseras till Jönköping.

Under hänvisning till det anförda finner utskottet att Kungl. Maj:ts förslag i propositionen 1972: 1, bil. 4, att Jönköping bör väljas som lokaliseringsort för domstolsverket bör godtas. Utskottet tillstyrker således propositionen i denna del och avstyrker motionerna 1972: 912, 1972: 918, 1973: 1719 och 1973: 1721.

Beträffande tidpunkten för verkets inrättande innebär Kungl. Maj:ts i januari 1972 framlagda förslag att verket skall inrättas den 1 juli 1973. Tidpunkten bör nu bestämmas till den 1 januari 1975.

Utskottet hemställer

A. att riksdagen, beträffande lokaliseringsorten för den centrala förvaltningsmyndigheten för domstolsväsendet, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag i propositionen 1972: 1 bilaga 4 punkten D 10 i denna del samt med avslag på motionerna 1972: 912, 1972: 918, 1973: 1719 och 1973: 1721 beslutar att myndigheten skall förläggas till Jönköping,

B. att riksdagen, beträffande tidpunkten för myndighetens inrättande, med ändring av Kungl. Maj:ts förslag i den under A angivna propositionen i denna del beslutar att myndigheten skall inrättas fr. o. m. den 1 januari 1975.

Stockholm den 15 maj 1973

På justitieutskottets vägnar
ASTRID KRISTENSSON

Närvarande

vid behandlingen av punkten A i utskottets hemställan: fru Kristensson (m), fröken Bergegren (s)*, fröken Mattson (s), herrar Larfors (s)*, Jönsson i Malmö (s), Johansson i Växjö (c), Nygren (s), Westberg i Ljusdal (fp), fru Hjelm-Wallén (s), herr Polstam (c), fru Bergander (s), herrar Måbrink (vpk), Fransson (c)*, Petersson i Röstånga (fp) och Leuchovius (m)*;

vid den slutliga behandlingen av punkten B i utskottets hemställan: fru Kristensson (m), fröken Mattson (s), herrar Jönsson i Malmö (s), Johansson i Växjö (c), Nygren (s), Westberg i Ljusdal (fp), fru Hjelm-Wallén (s), herr Polstam (c), fru Bergander (s), herrar Måbrink (vpk), Petersson i Röstånga (fp), Karlsson i Ronneby (s), Wijkman (m) och Alf Pettersson i Malmö (s).

* Ej närvarande vid betänkandets justering.

Reservationer

vid A i utskottets hemställan

1. av herrar Nygren (s) och Johansson i Växjö (c) samt fru Bergander (s) som beträffande lokaliseringsorten för den centrala förvaltningsmyndigheten för domstolsväsendet anser

dels att det avsnitt i utskottets betänkande som börjar på s. 6 med "I samband" och slutar på s. 8 med "1973: 1721" bort ha följande lydelse:

Valet av lokaliseringsort för domstolsverket måste enligt utskottets

mening huvudsakligen göras genom en avvägning mellan effektivitetssynpunkter och regionalpolitiska hänsynstaganden. Delegationen för lokalisering av statlig verksamhet och inrikesutskottet har av regionalpolitiska skäl funnit Sundsvall vara den lämpligaste lokaliseringsorten. Inrikesutskottet har bedömt domstolsverkets lokalisering i samband med att utskottet tagit ställning till etapp 2 av omlokaliseringen av statlig verksamhet och har därigenom prövat frågan i ett större regionalpolitiskt sammanhang i enlighet med vad riksdagen framhållit som önskvärt och även förutsatts i prop. 1973: 55. Vägledande för utskottets ställningstagande har varit bl. a. riksdagsuttalandet år 1971 (InU 1971: 15, rskr 196) att de fyra nordligaste länen speciellt bör beaktas vid fortsatt utflyttning av statlig verksamhet. Utskottet har funnit att verksamheternas art inte sällan lägger hinder i vägen för att tillgodose det av riksdagen uttalade önskemålet och att det därför är angeläget att tillvarata de reella möjligheter som finns — i synnerhet när det gäller nyinrättade verksamheter.

Justitieutskottet delar inrikesutskottets mening att starka regionalpolitiska skäl talar för en lokalisering av domstolsverket till Sundsvall.

Den nya myndigheten kommer att ha hela landet till verksamhetsområde. Från geografisk synpunkt har Sundsvall därför ett fördelaktigt läge. Även från kommunikationssynpunkt erbjuder Sundsvall vissa fördelar: flera dagliga, regelbundna flyg- och tågförbindelser samt goda vägförbindelser.

Såväl domstolsverksutredningen och departementschefen som remissinstanserna har framhållit att verket kommer att ha behov av en omfattande kontakt- och besöksverksamhet. Från denna synpunkt kan — med hänsyn till att flertalet myndigheter inom verkets förvaltningsområde är belägna i södra eller mellersta Sverige — övriga föreslagna lokaliseringsorter, Jönköping, Falun/Borlänge och Gävle/Sandviken, anses erbjuda vissa fördelar framför Sundsvall. Verket kommer emellertid huvudsakligen att syssla med administrativa göromål och alltså inte med den egentliga rättstillämpningen. Det kan därför förutsättas att behovet av besöks- och kontaktverksamhet inte kommer att bli så betydande att en lokalisering till annan ort än Sundsvall är påkallad av enbart detta skäl. Härtill kommer att Sundsvall är en hovrättsstad och alltså kan förse verket vid behov med juridiskt kvalificerade befattningshavare samt att orten genom sin storlek kan erbjuda tillräckligt underlag för rekrytering även av annan personal.

Mot bakgrund av det anförda finner utskottet att effektivitetsskäl inte kan anses utgöra något hinder för en lokalisering till Sundsvall. De starka regionalpolitiska skälen bör därför föranleda att verket förläggs dit.

I enlighet med det anförda tillstyrker utskottet motionen 1973: 1719 och avstyrker propositionens förslag i lokaliseringsfrågan och motionerna 1972: 912, 1972: 918 och 1973: 1721.

dels att utskottets hemställan under A bort ha följande lydelse:

A. att riksdagen, beträffande lokaliseringsorten för den centrala förvaltningsmyndigheten för domstolsväsendet, med bifall till motionen 1973: 1719 och med ändring av Kungl. Maj:ts förslag i propositionen 1972: 1 bilaga 4 punkten D 10 i denna del samt med avslag på motionerna 1972: 912, 1972: 918 och 1973: 1721 beslutar att myndigheten skall förläggas till Sundsvall.

2. av herr Westberg i Ljusdal (fp), fru Hjelm-Wallén (s) och herr Måbrink (vpk) som beträffande lokaliseringsorten för den centrala förvaltningsmyndigheten för domstolsväsendet anser

dels att det avsnitt i utskottets betänkande som börjar på s. 7 med "Självfallet måste" och slutar på s. 8 med "1973: 1721" bort ha följande lydelse:

Självfallet måste emellertid stor vikt läggas vid de regionalpolitiska aspekterna. Under åberopande av dessa har delegationen för lokalisering av statlig verksamhet och inrikesutskottet funnit Sundsvall vara den lämpligaste lokaliseringsorten. Vägledande för inrikesutskottets ställningstagande har därvid varit bl. a. riksdagsuttalandet år 1971 (InU 1971: 15, rskr 196) att de fyra nordligaste länen speciellt bör beaktas vid fortsatt utflyttning av statlig verksamhet. I sammanhanget bör emellertid noteras att enligt inrikesutskottets mening samtliga de orter som i propositionen eller i föreliggande motioner föreslagits som säte för domstolsverket — Jönköping, Sundsvall, Falun/Borlänge och Gävle/Sandviken — kan anses vara acceptabla lokaliseringsorter för verket. Det bör även framhållas att riksdagsuttalandet år 1971 avsåg en tid då de fyra nordligaste länen hade den största folkminskningen. Sedan dess har förhållandena ändrat sig och Gävleborgs län kan för år 1972 uppvisa en betydligt större folkminskning än Västernorrlands län. På grund härav bör det tidigare principuttalandet inte följas dogmatiskt.

Såväl domstolsverksutredningen som det helt övervägande antalet remissorgan som yttrat sig i lokaliseringsfrågan har i första hand förordat en lokalisering till Stockholm eller till Storstockholmsområdet. Även om en sådan lokalisering från effektivitets- och kostnadssynpunkter synes mest fördelaktig, kan den inte accepteras med hänsyn till de allmänna riktlinjer för omlokalisering av statlig verksamhet som dragits upp av statsmakterna.

I propositionen 1973: 55 anförs att de tidigare fattade besluten om omlokalisering jämte delegationens nu föreliggande förslag tillsammans innebär att ca 54 procent (i etapp 2 ca 62 procent) av de omlokaliserade sysselsättningstillfällena tillförs skogslänen. En förläggning av domstolsverket till Gävle/Sandviken skulle inte innebära någon ändring av nämn-

da procenttal, eftersom Gävle/Sandviken geografiskt och näringsstrukturellt tillhör Norrland och skogslänen. Närheten till Stockholmsområdet och de goda kommunikationsförhållandena gör emellertid att regionen också kan räknas till Mellansverige.

Ett särskilt skäl för Sandviken som lokaliseringsort är kommunens mycket ensidiga näringsliv. En förläggning av domstolsverket till Sandviken skulle ge kommunen arbetstillfällen som den är i mycket stort behov av, inte enbart på grund av att de har en inte obetydlig sysselsättningseffekt utan även genom att de motverkar näringslivets snedstruktur.

Av de på domstolsväsendets område sakkunniga remissorganen — bl. a. DON och samtliga hovrätter — har Jönköping eller annan central ort i södra eller mellersta Sverige genomgående förordats som lokaliseringsort om Stockholm ej skulle komma i fråga. DON — som sedan den 1 juli 1971 fullgör en avsevärd del av de uppgifter som avses skola ankomma på domstolsverket — avstyrker på grundval av vunna erfarenheter bestämt att verket lokaliseras till Sundsvall. Utöver effektivitets- och kostnadsskäl har därvid åberopats rekryteringssynpunkter.

Jönköping har obestridligen den fördelen att vara beläget i den del av landet där antalet myndigheter inom domstolsväsendet är störst. Beaktas bör emellertid att om man tar hänsyn till myndigheternas storlek och antal anställda det dominerande antalet myndigheter är belägna i Mellansverige. Härtill kommer att de centralmyndigheter, med vilka domstolsverket kommer att ha täta kontakter, är belägna i Stockholm. En förläggning av domstolsverket till Sandviken erbjuder alltså väl så stora fördelar från kommunikations- och kontaktsynpunkt som en lokalisering till Jönköping.

För en förläggning till Sundsvall eller Jönköping har åberopats att i dessa orter finns hovrätter, vilket skulle vara en fördel med tanke på att bl. a. en del tjänstemän förutsatts skola inlånas från domstolarna, främst hovrätterna. Fördelen härmed måste emellertid bedömas som obetydlig eftersom domstolsverket för att fylla sitt behov av domstolspersonal inte enbart kan vara hänvisat till en hovrätt på förläggningsorten utan i huvudsaklig omfattning måste låna personal från andra hovrätter. Domstolsverksutredningen har också påpekat att det i och för sig inte är nödvändigt att förlägga verket till en hovrättsort. Härtill kommer att Sandviken erbjuder ett gott underlag för rekrytering av annan personal än sådan med domstolsutbildning.

Mot bakgrund av det anförda finner utskottet att såväl regionalpolitiska synpunkter som effektivitets- och kostnadshänsyn starkt talar för en lokalisering till Gävle/Sandviken med slutlig förläggning till Sandviken. Utskottet tillstyrker alltså bifall till motionerna 1972: 918 och 1973: 1721 samt avstyrker bifall till propositionens förslag i lokaliseringsfrågan och till motionerna 1972: 918 och 1973: 1719.

dels att utskottets hemställan under A bort ha följande lydelse:

A. att riksdagen, beträffande lokaliseringsorten för den centrala förvaltningsmyndigheten för domstolsväsendet, med bifall till motionerna 1972: 918 och 1973: 1721 och med ändring av Kungl. Maj:ts förslag i propositionen 1972: 1 bilaga 4 punkten D 10 i denna del samt med avslag på motionerna 1972: 912 och 1973: 1719 beslutar att myndigheten skall förläggas till Sandviken.

Bilaga

Inrikesutskottets yttrande angående lokaliseringen av en central förvaltningsmyndighet för domstolsväsendet.

Till justitieutskottet

Efter samråd med justitieutskottet överlämnar inrikesutskottet härmed dels de i anledning av propositionen 1973: 55 väckta motionerna 1973: 1719 av herrar Olsson i Sundsvall (c) och Winberg (m) samt 1973: 1721 av herr Westberg i Hofors m. fl. (s, c, fp, m, vpk), dels detta yttrande om lokalisering av en central förvaltningsmyndighet för domstolsväsendet.

Bakgrund

I prop. 1972: 1, bil. 4 (justitiedepartementet), s. 60—65, föreslogs att en central förvaltningsmyndighet för domstolsväsendet skulle inrättas i Jönköping fr. o. m. den 1 juli 1973.

Sedan motioner väckts att myndigheten i stället skulle förläggas till Falun/Borlänge (1972: 912) och Sandviken (1972: 918) avgav inrikesutskottet i februari 1972 på begäran av justitieutskottet yttrande i lokaliseringsfrågan. Utskottet hemställde i första hand att slutligt ställningstagande skulle anstå i avvaktan på den pågående utredningen om omlokalisering av statlig verksamhet (etapp 2). I andra hand — om riksdagen ansåg sig böra ta ställning utan att avvakta utredningsförslaget — förordade utskottet Sundsvall som lokaliseringsort.

Riksdagen beslöt i april 1972 — i enlighet med justitieutskottets betänkande 1972: 8 — att en central förvaltningsmyndighet för domstolsväsendet skulle inrättas samt att frågorna om verkets lokalisering och tidpunkten för dess inrättande skulle uppskjutas till höstsessionen.

Senare under våren 1972 lade delegationen för omlokalisering av statlig verksamhet fram ett förslag till fortsatt lokalisering av statlig verksamhet (SOU 1972: 55). Delegationen prövade därvid även domstolsverkets lokalisering och föreslog Sundsvall som lokaliseringsort. Riksdagen har därefter (JuU 1972: 25) beslutat att uppskjuta ärendet till innevarande vårsession.

Till inrikesutskottet remitterades i mars 1973 prop. 1973: 55 angående omlokalisering av viss statlig verksamhet. Propositionen bygger på det utredningsarbete delegationen utfört och som åberopats som skäl

för riksdagens uppskovsbeslut. I anledning av propositionen har till inrikesutskottet hänvisats de ovan upptagna motionerna 1973: 1719 och 1973: 1721.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har bedömt frågan om förläggning av central förvaltningsmyndighet för domstolsverket i samband med att utskottet tagit ställning till etapp 2 av omlokaliseringen av statlig verksamhet. Ärendet har därmed prövats i det större sammanhang som riksdagen tidigare uttalat sig för och som också förutsatts i prop. 1973: 55.

Som utskottet tidigare uttalat bör myndigheten med fördel kunna förläggas utanför Stockholmsområdet. De orter som aktualiserats i sammanhanget, Sundsvall, Falun/Borlänge, Gävle/Sandviken och Jönköping, kan samtliga anses vara acceptabla lokaliseringsplatser för den aktuella myndigheten.

Vid valet av ort har utskottet främst haft att väga intresset för myndigheten att vara så centralt placerad som möjligt i förhållande till de enheter som verksamheten avser gentemot intresset att få ut största möjliga effekt från regionalpolitisk synpunkt. Avvägningar av detta slag har utskottet haft att göra beträffande ett stort antal myndigheter i samband med beredningen av beslutad och planerad omlokalisering av statlig verksamhet. Mot bakgrund av de ställningstaganden utskottet gjort i det sammanhanget har utskottet i likhet med delegationen stannat för att Sundsvall får anses vara den lämpligaste lokaliseringsorten. Vägledande för utskottets ställningstagande har bl. a. varit det enhälliga riksdagsuttalandet år 1971 (InU 15 s. 77, rskr 196) att de fyra nordligaste länen bör speciellt beaktas vid fortsatt utflyttning av statlig verksamhet. Den pågående beredningen av etapp 2 har visat att verksamheternas art inte sällan lägger hinder i vägen för att tillgodose det av riksdagen uttalade önskemålet. Det är därför angeläget att statsmakterna tillvaratar de reella möjligheter som finns — i synnerhet gäller detta för nyinrättade verksamheter.

Den föreslagna myndighetens verksamhetsområde kommer att omfatta hela landet, och Sundsvall har från geografisk synpunkt ett centralt läge. Tyngdpunkten för verksamheten ligger emellertid i de södra och mellersta delarna av landet, där flertalet av de organ som myndigheten skall betjäna är förlagda. Jönköping får därför sägas ha ett visst försteg från kommunikations- och kontaktsynpunkt. Arbetsuppgifterna för den nya myndigheten skall inte avse den egentliga verksamheten inom domstolarna och övriga organ, nämligen rättstillämpningen. Myndighetens uppgifter kommer att ligga helt på det administrativa planet: ekonomisk planering och redovisning, personaladministration, utbildning etc. Även om detta kommer att — åtminstone i inledningsskedet — fordra en hel del lokala kontakter kan utskottet inte finna att Jönköping

för verksamhet av den art det här gäller har sådana utpräglade kontaktfördelar jämfört med Sundsvall att dessa bör vara utslagsgivande.

Sammanfattningsvis finner alltså utskottet att en sammanvägning av regionalpolitiska faktorer och intresset av en så rationell verksamhet som möjligt vid den centrala förvaltningsmyndigheten för domstolsväsendet ger vid handen att Sundsvall bör väljas som lokaliseringsort. Inrikesutskottet tillstyrker alltså motionen 1973: 1719 och avstyrker i följd härav lokaliseringsförslaget i prop. 1972: 1, bil. 4, samt motionerna 1973: 1721, 1972: 912 och 1972: 918.

Stockholm den 26 april 1973

På inrikesutskottets vägnar
KARL ERIK ERIKSSON

Närvarande: herrar Eriksson i Arvika (fp), Fagerlund (s), Nilsson i Tvärålund (c), Andersson i Billingsfors (s), Fridolfsson i Rödeby (s), Peterson i Linköping (fp), Johansson i Simrishamn (s), fru Ludvigsson (s), herrar Oskarson (m), Mattsson i Skee (c), Nygren (s), Olsson i Asarum (s), Winberg (m) och Hallgren (vpk).

MARCUS BOKTR. STOCKHOLM 1973 730047